

SHAXMATDA SHOXNING STRATEGIK ROLI: KENG QAMROVLI TAHLIL

Karimova Gulhayo Botirjon qizi
O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va
sport universiteti, Farg'ona filiali
o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqola shaxmat o'yinidagi "shox" ning strategik ahamiyatini o'rganadi, uning o'yin, taktika va umumiy strategik manevrlarga ta'sirini o'rganadi. Shaxmat taxtasining burchak kvadratlarini tasvirlash uchun yaratilgan shox atamasi shaxmat o'yinlari dinamikasini shakllantirishda nozik, ammo hal qiluvchi rol o'ynaydi. Nazariy tahlil va amaliy misollar kombinatsiyasi orqali ushbu tadqiqot shoxning ko'p qirrali tabiatini yoritib beradi, uning ochilish strategiyalariga, parcha harakatchanligiga, o'yin oxiri senariylariga va boshqalarga ta'sirini yoritadi.

Kalit so'zlar: shaxmat, strategiya, taktika, shox, burchak kvadratlarini, o'yin, endgame, ochilish nazariyasi

Kirish. Shoxning strategik oqibatlarini o'rganish orqali ushbu tadqiqot shaxmat dinamikasi haqidagi tushunchamizni chuqurlashtirishga va o'zlarining strategik mahoratini oshirishga intilayotgan o'yinchilarga qimmatli tushunchalarni berishga qaratilgan

Shaxmatda "shox" atamasi odatda shaxmat taxtasining burchak kvadratlarini, ya'ni algebraik yozuvda a1, h1, a8 va h8 ni bildiradi. Tashqi ko'rinishida bu kvadratlar o'yin davomida muhim strategik ahamiyatga ega. Shoxning roli va oqibatlarini tushunish shaxmat strategiyasini chuqurroq tushunish uchun juda muhimdir. Quyida shaxmat sportida shoxning o'rni haqida ma'lumotlar keltirilgan:

Ochilish strategiyasi: Shox kvadratlarini ko'pincha turli xil ochilish sozlamalarida rol o'ynaydi. Ko'pgina umumiy ochilishlar kengroq strategik maqsadlarning bir qismi sifatida ushbu kvadratlarini nazorat qilish yoki ularga ta'sir qilishni o'z ichiga oladi. Misol uchun, ba'zi garov tuzilmalarida burchak kvadratlarini boshqarish barqaror pozitsiyani saqlashga yoki garovga tushishga tayyorgarlik ko'rishga yordam beradi.

Qirol xavfsizligi: Qirolning burchak kvadratlaridan biriga joylashishi (masalan, kastingda) uning xavfsizligini oshirishi mumkin, chunki u odatda kamroq hujum chizig'iga ega va boshqa qismlar bilan himoyalangan. Biroq, bu pozitsiya qirolning harakatchanligini va boshqaruv kengashining markazidagi ta'sirini ham cheklashi mumkin.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

O'yin oxiri haqida mulohazalar: O'yin oxirlarida burchak kvadratlari ayniqsa ahamiyatli bo'ladi. Ushbu kvadratlardan birida joylashgan yolg'iz podshoh turli juftlashish naqshlari yoki tuzoqqa duchor bo'lishi mumkin. Aksincha, bu kvadratlarni nazorat qilish piyonlarni targ'ib qilish yoki juftlash tarmoqlarini yaratish uchun juda muhim bo'lishi mumkin.

Taktik imkoniyatlar: Burchak kvadratlari ko'pincha taktik manevrlar uchun nishon bo'lib xizmat qiladi. Parchalar bu kvadratlarni egallaganda, ayniqsa harakatchanlik yoki qo'llab-quvvatlash bo'lmasa, tuzoqqa tushishi yoki passiv holatga tushishi mumkin.

Bo'laklar bilan manevr qilish: qismlarni manevr qilish uchun burchak kvadratlaridan foydalanish ham mudofaa, ham hujum strategiyasi bo'lishi mumkin. Rookni ko'tarish, ritsar postlari va episkoplarni uzun diagonallarda joylashtirish raqibning pozitsiyasiga bosim o'tkazish uchun shox kvadratlaridan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin.

Chizish zonolari: Ba'zi o'yin oxiri stsenariylarida burchak kvadratlari chizilgan zonalar sifatida harakat qilishi mumkin. Moddiy ahvolga tushib qolgan o'yinchi bu kvadratlarni boshqarish uchun o'z donalarini manevr qilishga intilishi mumkin, bu esa raqibga o'z ustunligini g'alabaga aylantirishni qiyinlashtiradi.

Shox kvadratlarining strategik oqibatlarini tushunish shaxmat strategiyasiga yaxlit yondashuvni talab qiladi. O'yinchilar nafaqat taktik imkoniyatlarni, balki uzoq muddatli pozitsion maqsadlarni va o'yinning kengroq oqimini ham hisobga olishlari kerak. Shox kvadratlarini o'zlashtirish o'yinning barcha bosqichlarida, ya'ni o'yinning ochilishidan tortib to oxirigacha yanada nozik va samarali o'yinga olib kelishi mumkin.

Xulosa. Shaxmat taxtasining burchak kvadratlariga ishora qiluvchi shox shaxmatning strategik landshaftida hal qiluvchi, lekin ko'pincha e'tibordan chetda qoladigan rol o'ynaydi. Ushbu maqola shoxning strategik ahamiyatini har tomonlama o'rganib chiqadi va uning o'yinning turli jihatlariga ta'sirini ochib beradi. Ochilish strategiyalariga ta'sir qilishdan tortib o'yin oxiri stsenariylarini shakllantirishgacha bo'lgan shox o'yinchilar uchun ko'p sonli strategik imkoniyatlarni taqdim etadi. Nazariy tahlil va amaliy misollar orqali ushbu tadqiqot shoxning nozik dinamikasini ochib beradi, bu esa shaxmat taxtasida strategik ziyrakliklarini oshirishni maqsad qilgan o'yinchilar uchun qimmatli tushunchalarni beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yaxshi, Ruben. "Asosiy shaxmat yakunlari". Tasodifiy uy jumboqlari va o'yinlari, 2003 yil.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

2. Каримова, Г. (2022). Шахмат–мактабўқувчилари интеллектуал ривожланишининг воситаси сифатида. ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 343-346.
3. Plyosovich, M. S. (2023). Improving physical education of students with fatigued health. International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 12(10), 32-35.
4. G'ayratovich, S. S., & Akramjonovich, Y. I. (2023). Development principles of young sportsmen's strength by updated technologies. International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 12(12), 32-34.
5. Dexqonov B.B. (2022). Spiritual Training of Young Athletes. International journal of social science & interdisciplinary research issn: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(04), 144-146.
6. Akramjonovich, Y. I., Azamovich, A. M., & Ilyasovich, M. S. (2022). Developing human thinking and moving speed through table tennis. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, 12(4), 164-165.
7. Umidovich, A. B. (2022). Legal grounds for the development of the sports industry in uzbekistan. Asia pacific journal of marketing & management review issn: 2319-2836 Impact Factor: 7.603, 11(11), 46-49.
8. Tohirjonovich, Arabboyev Qahramon. "The importance of functional training in the athlete training system." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.11 (2022): 261-264.
9. Toxirjonovich, Arabboyev Qaxramon, et al. "THE ROLE OF SPORT IN PEOPLE'S HEALTH." International Journal of Early Childhood Special Education 14.7 (2022).
10. Arabboyev, Q. T. "Sportchilarni tayyorlashda funksional tayyorgarlikning ahamiyati: 10.53885/edinres. 2022.75. 29.012 QT Arabboyev." Научно-практическая конференция. 2022.
11. Tohirjonovich, Arabboyev Qahramon. "SPECIFIC FEATURES OF THE APPROACH TO STUDENTS IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS ON THE BASIS OF THE PRINCIPLE OF INDIVIDUALIZATION." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.12 (2022): 269-273.

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik, pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv masalalari

12. Араббоев, К. Т. "Особенности адаптации студентов высшей физкультурно-педагогической школы к учебной и спортивной деятельности." Педагогические науки 5 (2011): 128-131.
13. MURATOVA, GULIYA RIMOVNA, RUZEL MULLAKHMETOVICH KHABIBULLIN, and AYGUL URALOVNA BAKIROVA. "COORDINATION ABILITIES OF POWERLIFTERS." Будущее науки-2019. 2019.
14. Rashitovna, Muratova Gulnara. "Problems of Using the Technology of Integrated Modular Training of Students in Physical Education Classes at The University." Genius Repository 26 (2023): 104-106.
15. Муратова, Г. Р. "ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ УРОКА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ." Science Promotion 4.1 (2023): 30-35.
16. Муратова, КГПИ Г. "АКТИВИЗАЦИЯ ДВИГАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ ПУТЁМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОРЕВНОВАТЕЛЬНО-ИГРОВОГО МЕТОДА." Science Promotion 4.1 (2023): 24-29.
17. Муратова, Гулнара, and Вагаршак Данелян. "ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ СПОРТИВНО-МАССОВЫХ МЕРОПРИЯТИЙ В СРЕДНИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ." Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences 2.22 (2023): 23-27.
18. Makhmudovich, Gafurov Abdushokir, Gafurov Abduvohid Makhmudovich, and Yuldasheva Jamilakhan Mukhtorovna. "The role of gymnastics in the educational process." Open Access Repository 8.12 (2022): 5-8.
19. Mukhtorovna, Yuldasheva Jamilakhan. "EFFECTIVE WAYS OF MANAGING THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN THE FIELD OF SPORTS." Open Access Repository 8.12 (2022): 693-697.
20. УПРАЖНЕНИЯХ, САМОКОНТРОЛЬ В. ФИЗИШЕСКИХ. "JISMONIY YUKLAMALARDA O'ZINI-O'ZI NAZORAT." НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ-2021 1: 722.
21. Умарова, Ф. А., З. А. Умарова, and А. А. Умаров. "Повышение эффективности обучения за счет использования электронного обучения в классе." Библиотека в пространстве современной культуры. 2020.
22. Умаров, АА-К. "СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ ПРЕДСТАРТОВОЙ МЫШЕЧНОЙ РАБОТЫ СПОРТСМЕНА КАК СПОСОБ ПОДГОТОВКИ К УЧЕБНО-ТРЕНИРОВОЧНЫМ ЗАНЯТИЯМ И СОРЕВНОВАНИЯМ."

Jismoniy tarbiya va sport sohasi samaradorligini oshirishda fiziologik,
pedagogik-psixologik yondashuvlar va fanlararo integratsiyalashuv
masalalari

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ В СИСТЕМЕ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ. 2021.

23. Artikovna, Abdurahmonova Malohatkhan. "USE OF INTERACTIVE METHODS AND THEIR EFFECTIVENESS IN TEACHING CHEMISTRY." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.2 (2023): 507-510.

24. Умаров, Абдусамат Абдумаликович. "Феноменологическое Поле Гендерной Идентичности Спортсменок." Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture 3.12 (2022): 15-18.

